

Mer om ...

Skolplikt och rätt till utbildning

- Skolplikten motsvaras av en rätt till utbildning
- Skolplikten inträder höstterminen det år barnet fyller sju, men ett barn kan få uppskjuten skolplikt eller börja i skolan ett år tidigare
- Skolplikten upphör efter det nionde skolåret, eller efter det tionde året för elever i specialskolan
- Elever får rätt att slutföra den högsta årskursen även om skolplikten upphört dessförinnan
- Skolplikten kan förlängas i vissa fall

Skolplikten motsvaras av en rätt till utbildning

Nästan alla barn som är bosatta i Sverige har skolplikt. Skolplikten motsvaras av en rätt till utbildning och kan fullgöras i en skola med offentlig huvudman eller i en skola med enskild huvudman. Skolplikten kan fullgöras i någon av de obligatoriska skolformerna; grundskola, grundsärskola, specialskola eller sameskola. Den grundläggande utbildning som alla skolpliktiga elever har rätt till ska vara kostnadsfri.

När skolplikten börjar

Barn har skolplikt från höstterminen det år då barnet fyller sju år.

Om det finns särskilda skäl kan barnet få så kallad uppskjuten skolplikt, det vill säga att barnet inte börjar i någon av de obligatoriska skolformerna (grundskola, grundsärskola, specialskola, eller sameskola) förrän höstterminen det kalenderår då hon eller han fyller åtta år. Frågan om uppskjuten skolplikt prövas av hemkommunen efter begäran av barnets vårdnadshavare. Beslutet om uppskjuten skolplikt kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Om vårdnadshavaren begär det har barnet rätt att börja i någon av de nämnda skolformerna redan höstterminen det kalenderår barnet fyller sex år. Det innebär dock inte att skolplikten inträder vid denna tidpunkt.

När skolplikten upphör

Huvudregeln är att skolplikten upphör vid utgången av vårterminen det nionde året efter det att eleven börjat fullgöra sin skolplikt. Det gäller för elever i grundskolan eller grundsärskolan. För elever i specialskolan upphör skolplikten istället vid utgången av det tionde året.

Skolplikten kan dock i vissa fall upphöra tidigare eller senare.

Elever som uppnår de lägsta kunskapskraven före slutet av det nionde skolåret

Om en elev har uppnått de kunskapskrav som minst ska uppnås före utgången av vårterminen det nionde året (tionde året i specialskolan) upphör skolplikten för den eleven. Även om skolplikten upphör har eleven rätt att slutföra den högsta årskursen, trots att hon eller han har uppnått de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Frågan om skolpliktens upphörande i förtid prövas av elevens hemkommun. För elever i specialskolan prövas frågan av Specialpedagogiska skolmyndigheten. Beslut om förtida upphörande av skolplikten kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Elever som inte har gått ut årskurs nio i slutet av det nionde skolåret

Om en elev inte har gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört, det vill säga vid utgången av vårterminen det nionde (tionde för specialskolan) året, ska skolplikten i stället upphöra ett år senare, dock senast när eleven fyller 18 år. Det här är till exempel aktuellt när det gäller elever som har gått samma årskurs fler gånger.

Frågan om skolpliktens förlängning prövas av elevens hemkommun. Det gäller även för elever som går i fristående skolor. För elever i specialskolan prövas frågan av Specialpedagogiska skolmyndigheten. Beslut om att förlänga skolplikten kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Rätt att slutföra utbildningen trots att skolplikten upphört

En elev har alltid rätt att slutföra den högsta årskursen även om skolplikten har upphört dessförinnan.

Elever som har uppnått de lägsta kunskapskraven i förtid och elever som inte slutfört årskurs nio i slutet av det nionde skolåret

Eleven ska alltså alltid ha rätt att gå årskurs nio (tio i specialskolan) även om hon eller han har uppnått de lägsta kunskapskraven dessförinnan.

Detsamma gäller om eleven, av någon anledning, inte har gått ut årskurs nio när skolplikten upphör, se ovan. Det finns inte någon begränsning i hur många läsår som ska kvarstå för att eleven ska ha rätt att slutföra den högsta årskursen.

Elever som inte har uppnått de lägsta kunskapskraven i slutet av årskurs nio

En elev som har slutfört årskurs nio när skolplikten upphör utan att ha nått de kunskapskrav som minst ska uppnås vid utgången av den högsta årskursen, har rätt att slutföra utbildningen under ytterligare två år. Det innebär dock inte att skolplikten förlängs.

En elev som inte har uppnått de lägsta kunskapskraven har alltså rätt att slutföra utbildningen i de obligatoriska skolformerna innan eleven tar steget till gymnasieskolan. Eleven kan dock också välja att ta steget till gymnasieskolans introduktionsprogram. Det är eleven som väljer om eleven ska gå kvar i grundskolan eller påbörja en introduktionsutbildning inom gymnasieskolan.

Elever i grundsärskolan

Grundsärskolans elever hade tidigare rätt att få fortsatt utbildning i en tionde årskurs, men detta har nu tagits bort. Detta har skett för att underlätta samarbetet mellan grundskolan och grundsärskolan genom att båda skolformerna får nio årskurser. På samma sätt som i grundskolan har en elev i grundsärskolan som inte uppnått de lägsta kunskapskraven rätt att slutföra utbildningen under ytterligare två år.

Ansvar för att skolplikten fullgörs

Ansvaret för att eleven fullgör sin skolplikt vilar på flera parter.

Kommunen ska se till att eleverna i deras grundskola och grundsärskola fullgör sin skolgång. Huvudmannen för specialskolan och huvudmannen för sameskolan ska se till att eleverna i deras utbildning fullgör sin skolgång. Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får sin utbildning.

En huvudman för en fristående skola ska meddela hemkommunen när en elev börjar och slutar vid deras skola, eller utan giltig orsak är frånvarande i betydande utsträckning.

Den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn ska se till att barnet fullgör sin skolplikt. Om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad denne är skyldig att göra för att så ska ske, får hemkommunen förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter. För en elev i specialskolan eller i sameskolan är det i stället huvudmannen för respektive skolform som får förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Aktuella bestämmelser och förarbeten

Det här materialet bygger på bestämmelserna i skollagen (2010:800) och förarbetena Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet. Prop. 2009/2010:165.

Vilka som omfattas av skolplikten: 7 kap. 2 §.

Rätt till kostnadsfri utbildning: 7 kap. 3 §.

Skolpliktens fullgörande på annat sätt: 24 kap. 23-25 §§.

Skolpliktens inträde: 7 kap. 10 §.

Tidigare skolstart: 7 kap. 11 §.

Skolpliktens upphörande: 7 kap. 12-14 §§.

Rätt att slutföra skolgången: 7 kap. 15 §.

Ansvar för att skolplikten fullgörs: 7 kap. 20-23 §§.

Läs mer på www.skolverket.se